

POSTANOWIENIE

Dnia 22 sierpnia 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)
SSN Henryk Pietrkowski (sprawozdawca)
SSN Dariusz Zawistowski

w sprawie z wniosku L.S.

przy uczestnictwie W.R. i J.S.

o stwierdzenie nabycia spadku po K.S.

i dział spadku po L.S. i K.S.,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym

w dniu 22 sierpnia 2007 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 31 stycznia 2006 r., sygn. akt [...],

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w części zaskarżającej
oddalenie apelacji w zakresie oddalenia wniosków
o dział spadku;**
- 2. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części.**

Uzasadnienie

L.S. – syn L.S., zmarłego w dniu 17 lipca 1973 r. oraz K.S., zmarłej w dniu 23 października 1991 r. - wnosił o stwierdzenie nabycia spadku po matce K.S. oraz dokonanie działu spadku po ojcu L.S. oraz po matce K.S., twierdząc, że w skład spadku po ojcu i po matce wchodzi gospodarstwo rolne.

Sąd Rejonowy w M. postanowieniem z dnia 31 marca 2005 r. stwierdził, że spadek po K.S. nabyli na podstawie ustawy syn L.S. (wnioskodawca) w $\frac{1}{2}$ części oraz wnuki W.R. i J.S. (uczestnicy postępowania, którzy są dziećmi zmarłego w dniu 27 listopada 1989 r. S.S. - drugiego syna K.S.) każdy po $\frac{1}{4}$ części. Sąd Rejonowy oddalił wniosek o dział spadku stwierdzając, że w jego skład nie wchodzi majątek podlegający podziałowi. Z akt sprawy o stwierdzenie nabycia spadku po L.S. jednoznacznie wynika, że w chwili jego śmierci w skład spadku wchodziło jedynie posiadanie gospodarstwa rolnego. Gospodarstwo rolne na podstawie aktów własności ziemi wydanych w 1980 r., zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych, dalej jako „ustawa z dnia 26 października 1971 r.” lub „u.w.g.r.” (Dz.U. Nr 27, poz.250 ze zm.) przeszło z dniem 4 listopada 1971 r. na własność wnioskodawcy i jego małżonki oraz S.S. i jego małżonki. Wniosek o dział spadku po L.S. oraz po K.S. podlegał więc oddaleniu, bowiem jest okolicznością bezsporną, że gospodarstwo rolne, składające się z działek wymienionych w aktach własności ziemi wydanych na rzecz synów L. i K. małżonków S. nie wchodzi w skład spadku i brak jest innego majątku, który podlegałby działowi.

Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 31 stycznia 2006 r. oddalił wniesioną od tego postanowienia apelację wnioskodawcy, dzielając ustalenia i ocenę prawną dokonaną przez Sąd Rejonowy. Podkreślił, że dokonywanie odmiennych ustaleń, niż to wynika z treści aktów własności ziemi nie jest dopuszczalne, albowiem wyłączona jest sądowa ich kontrola.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy, w której jako wartość przedmiotu zaskarżenia wskazana została – tak jak we wniosku (k. 2 i 6) kwota 74 902 zł (k. 83) oparta została na podstawie:

- naruszenia prawa materialnego – art.1 ust. 1 u.w.g.r. przez uznanie, że na podstawie aktów własności ziemi wydanych w 1980 r. wnioskodawca i jego małżonka oraz brat wnioskodawcy S.S. i jego małżonka nabyli z mocy prawa własność spornych nieruchomości,
- naruszenia prawa procesowego – art. 365 § 1 k.p.c. przez nieuwzględnienie, że prawomocnym postanowieniem z dnia 9 czerwca 2004 r. Sąd Okręgowy w K. stwierdził, że spadek po L.S. (ojcu wnioskodawcy) na podstawie testamentu z dnia 5 lipca 1973 r. nabyli synowie: L.S. w 37 451/38 801 częściach oraz S.S. w 1350/38 801 częściach wraz z należącym do spadku udziałem w gospodarstwie rolnym, co oznacza – i jest wiążące w rozpoznawanej sprawie – że w chwili śmierci L.S. był właścicielem gospodarstwa rolnego. Skarżący podniósł, że nie uwzględnienie tego postanowienia skutkowało bezzasadnym uznaniem, że L. i K. małżonkowie S. nie pozostawili po sobie majątku podlegającego podziałowi,
- naruszenia prawa procesowego – art. 2 § 1 i art. 618 § 1 i 2 k.p.c., a także art. 618 § 1 – 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. przez nierozpoznanie sporu dotyczącego prawa własności spornego gospodarstwa rolnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 519¹ § 4 pkt 4 k.p.c. skarga kasacyjna nie przysługuje w sprawach dotyczących zniesienia współwłasności i działu spadku, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż sto pięćdziesiąt tysięcy złotych. Skoro wskazana w skardze kasacyjnej wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od 150 000 zł, to w części zaskarżającej oddalenie apelacji w zakresie oddalenia wniosków o dział spadku jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu (art. 398⁶ § 3 k.p.c.).

Skarga kasacyjna w pozostałym zakresie, a więc dotyczącym oddalenia apelacji od rozstrzygnięcia oddalającego wniosek o stwierdzenie, że w skład

spadku po K.S. wchodzi udział w gospodarstwie rolnym podlegała na podstawie art. 389¹⁴ k.p.c. oddaleniu jako nie uzasadniona z następujących przyczyn:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że po wejściu w życie art. 63 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw, dalej jako „ustawa z dnia 19 października 1991 r.” (Dz.U. Nr 107, poz. 464), czyli po dniu 1 stycznia 1992 r., stała się niemożliwa kontrola administracyjna, ani też sądowa, decyzji administracyjnych wydanych przed dniem 6 kwietnia 1982 r., stwierdzających nabycie przez rolnika z mocy prawa - na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 r. - własności nieruchomości rolnych, czyli decyzji zwanych aktami własności ziemi.

Pogląd taki wypowiedziany został m.in. w uchwale z dnia 30 czerwca 1992 r. III CZP 73/92 (OSNCP 1992, z. 11, poz. 201), w uchwale z dnia 28 stycznia 1993 r. III CZP 167/92 (OSNCP 1993, z. 6, poz. 105), a także w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 lutego 1994 r. II CRN 161/93 (nie publ.). Sąd Najwyższy w składzie rozstrzygającym skargę kasacyjną przychylił się w pełni do wyrażanego dotychczas poglądu i przytaczanych na jego uzasadnienie argumentów, co do braku możliwości kontrolowania przez sądy decyzji administracyjnych (aktów własności ziemi) po wejściu w życie powołanego art. 63 ustawy z dnia 19 października 1991 r. Przepis ten, podkreślając § 4 art. 8 ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 11, poz. 81) i postanawiając, że do ostatecznych decyzji wydanych na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 r. nie stosuje się przepisów kodeksu postępowania administracyjnego dotyczących wznowienia postępowania, stwierdzenia nieważności i uchylenia lub zmiany decyzji, wyłączył zarówno administracyjną, jak i sądową kontrolę. Artykuł 63 ustawy z 19 października 1991 r. nie daje żadnych podstaw do wniosku, że ustawodawca, wyłączając kontrolę administracyjną, wprowadził, czy też rozszerzył, zakres kontroli sądowej.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 11 marca 1994 r., III CZP 18/94 (OSNC 1994, nr 10, poz. 186) stwierdził, że wyłączenie dopuszczalności wzruszenia

ostatecznych decyzji administracyjnych, wydanych na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 r., obejmuje również sytuacje, w których organ administracji wydał w różnych datach dwie decyzje dotyczące tego samego przedmiotu uwłaszczenia, na rzecz dwóch różnych osób. W uchwale tej Sąd Najwyższy podkreślił jednocześnie, że powstały między tymi osobami spór o własność rozstrzyga sąd powszechny w postępowaniu, w którym jego rozstrzygnięcie jest niezbędne do załatwienia sprawy. Stanowisko to – zważywszy na podniesione argumenty – zasługuje na akceptację.

W rozpoznawanej sprawie na sporne gospodarstwo rolne nie zostały wydane dwa akty własności ziemi, które stwierdzałyby jej nabycie przez dwóch różnych „właścicieli”. Nie zaistniał zatem spór o własność, który powodowałby konieczność jego rozstrzygnięcia w postępowaniu sądowym. Sąd Okręgowy nie mógł więc naruszyć art. 2 § 1 i art. 618 § 1 i 2, art. art. 618 § 1 – 3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c., a także art.1 ust. 1 u.w.g.r. przez ich niezastosowanie. K.S. w chwili śmierci, tj. w dniu 23 października 1991 r. nie była właścicielką gospodarstwa rolnego, ani nawet jej posiadaczką. Gospodarstwo rolne na podstawie aktów własności ziemi z mocy ustawy nabyli z dniem 4 listopada 1971 r. jej synowie. Nie było zatem podstaw do stwierdzenia, że w skład spadku po K.S. wchodzi gospodarstwo rolne i orzekanie o dziedziczeniu tego gospodarstwa. Zawarte w zaskarżonym postanowieniu rozstrzygnięcie w części dotyczącej wniosku o stwierdzenie nabycia spadku po K.S. w niczym nie narusza także art. 365 § 1 k.p.c., bowiem wydane w sprawie postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku po L.S. nie ma mocy wiążącej dla stwierdzenia nabycia spadku po K.S.

Z przytoczonych względów należało orzec, jak w sentencji.